

PISA-2018: УКРАЇНА В ЦЕНТРИ УВАГИ

28

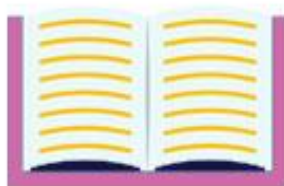
Практики шкіл щодо оцінювання навчальних досягнень учнів

СЕРПЕНЬ 2023

- З якою метою використовують оцінювання учнів у закладах освіти?
- У який спосіб використовують дані про навчальні досягнення учнів?
- Які заходи із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг проводять у закладах і хто ці заходи ініціюють?

З якою метою використовують оцінювання учнівства в закладах ? У який спосіб дані про навчальні досягнення учнів використовуються для звітування? Яких заходів із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг уживають в освітніх закладах і хто ці заходи ініціює? Як усе це впливає на результати учнів із читання?

ДАНІ PISA-2018:

- В Україні у закладах освіти, де вчать 15-річні, переважає оцінювання з формуальною метою. Переважна більшість учнів навчаються в закладах, де метою оцінювання керівники вказали скеровування учнів у навчанні (94 %), пристосування освітнього процесу до потреб учнів (83 %) і визначення аспектів освітнього процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені (82 %).
- Також 90 % учнів навчаються в закладах, де метою оцінювання керівники вказали інформування батьків про успіхи їхньої дитини; а 89 % – формулювання висновків про ефективність роботи вчителів.
- Найменше учнів навчається в закладах, де оцінювання учнів використовують з метою їх розподілу на групи в навчальних цілях (29 %), порівняння одного закладу з іншими (50 %) та прийняття рішення про переведення учня до наступного класу (62 %).
- В Україні 97 % учнів навчаються в закладах, де дані про навчальні досягнення учнів надають безпосередньо батькам, 51 % – у закладах, де ці дані регулярно збирають керівні органи, і всього 13 % – де ці дані оприлюднюють (наприклад, у засобах масової інформації).
- В Україні більше 90 % учнів охоплені більшістю заходів із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг, які або є обов'язковими, або проводяться за ініціативою закладу. Останні найчастіше мають вигляд наставництва вчителів: 72 % учнів навчається в закладах, керівники яких про це вказали. Наставництво більше поширене в закладах з високим соціально-економічним статусом.
- Кожен п'ятий український 15-річний підліток навчається в закладі, де не проводять регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців та не впроваджують стандартизовані політика щодо викладання навчальних предметів; а 39 % учнів – у закладах, де не практикують отримання від учнів зворотного зв'язку (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси).
- В Україні помітно вищі результати мають учні в закладах, де дані про навчальні досягнення надаються безпосередньо батькам учнів (на 40 балів) та де оцінювання учнів використовують з метою їх розподілу на групи в навчальних цілях (на 9 балів). Суттєво нижчі на 9 балів результати мають учні, де метою оцінювання вказувалося порівняння закладу з іншими.

ЯКІ ПОЛІТИКИ МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ДОПОМАГАЮТЬ ЗАКЛАДАМ УДОСКОНАЛИТИ НАВЧАННЯ ТА ЗАБЕЗПЕЧИТИ УСПІХ УЧНІВ?

ВАЖЛИВИМ Є БАЛАНС МІЖ ШКІЛЬНОЮ АВТОНОМІЄЮ ТА ЦЕНТРАЛІЗОВАНИМИ ЗАХОДАМИ ПІДЗВІТНОСТІ

Уряди країн і політики в галузі освіти все більше зосереджуються на дослідженні та оцінюванні учнів, учителів, директорів, закладів і систем освіти. Ці дослідження є інструментом для кращого розуміння того, наскільки добре учні навчаються, для надання інформації батькам і суспільству загалом про результати навчання дітей і для покращення закладів, практик керування ними та практик викладання. Результати таких оцінювань критично важливі для встановлення того, наскільки добре працюють освітні системи, допомагаючи учням досягати кращих результатів. За результатами оцінювань більшу увагу приділяють заохоченню вчителів до самооцінювання та формувального оцінювання учнів, забезпеченню стимулів і засобів для самооцінювання закладу, заохоченню до оцінювання «доданої вартості» та більш регулярному стандартизованому оцінюванню учнів і національному моніторингу системи. Розширенню використання досліджень та оцінювань сприяють різні фактори, зокрема: підвищений попит на ефективність, справедливість і якість освіти для підготовки молодих людей з необхідними знаннями та навичками для життя в швидкозмінних суспільствах; тенденція в освіті до децентралізації та більшої автономії закладів, що потребує контролю за їхньою роботою; удосконалення технологій, які дають змогу розробляти як широкомасштабні, так і індивідуальні оцінювання учнів і полегшують обмін та управління даними; більша залежність від результатів оцінювань при прийнятті рішень на основі доказів. Однак країни часто стикаються з труднощами у впровадженні процедур аналізу та оцінювання, які можуть виникати через погану розробку дослідження, неврахування небажаних наслідків, неспроможність застосувати процедури на практиці та відсутність культури оцінювання.

PISA використовує основні принципи ефективних систем моніторингу та оцінювання¹, серед яких установлення чітких цілей і стандартів очікувань від учнів, шкіл і системи в цілому, збір достовірних даних для вимірювання ступеня досягнення цих цілей. У таких системах оцінювання учні, учителі, школи та політики отримують необхідний зворотний зв'язок, що допомагає їм критично оцінювати власний прогрес і залишатися залученими та мотивованими до успіху. Саме тому в PISA-2018 основну увагу акцентували на чотирьох аспектах оцінювання: оцінювання учнів, практики збору даних і їх використання, підзвітність школи та заходи щодо вдосконалення освітнього процесу. Оцінювання учнів включає оцінки прогресу та досягнень окремих учнів, яке проводиться в закладі, а також зовнішні оцінювання та іспити. Оцінювання учнів може мати різні цілі^{2,3}. Наприклад, формувальне оцінювання, або оцінювання для навчання, не має наслідків для учнів, натомість воно спрямоване на надання зворотного зв'язку, щоб підтримати учнів⁴. Підсумкове оцінювання підсумовує та засвідчує досягнуті знання та використовується для прийняття важливих для учнів або вчителів рішень.

Результати показують⁵, що в закладах, де практикуються письмові відгуки від учнів про освітній процес, учні отримували кращі результати із читання. Відгуки учнів корисні при визначенні аспектів викладання чи управління школою, які можна було б покращити. Цей тип зворотного зв'язку надає стимул учителям удосконалити свої методи навчання, а учням – відчуття залученості та переконання, що вони можуть впливати на власне навчання, і частіше є обов'язковим у країнах, які досягають високих результатів у PISA. Для покращення якості освіти такі країни частіше виявляють баланс між шкільною автономією та більш централізованими заходами підзвітності. Наприклад, частіше на обов'язковій основі заклади практикують регулярні консультації зі стейкхолдерами щодо свого вдосконалення та впроваджують стандартизовану політику щодо викладання, а за власною ініціативою частіше заохочують та роблять доступним наставництво вчителів. Високоєфективні країни часто оцінки учнів використовують для інформування батьків про прогрес своєї дитини та для визначення аспектів навчання / навчальної програми, які можна вдосконалити. Залученість батьків до обговорення прогресу своєї дитини за ініціативою закладу може бути свідченням чутливості шкільної системи та її відповідальності за навчання своїх учнів.

¹ OECD (2013). Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment. OECD Reviews of Evaluation and Assessment in Education, OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/9789264190658-en>.

² Rosenkvist M. (2010). Using Student Test Results for Accountability and Improvement: A Literature Review, OECD Education Working Papers, No. 54, OECD Publishing, Paris, <https://dx.doi.org/10.1787/5km4htwzvb30-en>.

³ Looney J. (2011). Alignment in Complex Education Systems: Achieving Balance and Coherence. OECD Education Working Papers, <https://dx.doi.org/10.1787/5kg3vg5lx8r8-en>.

⁴ Shepard L. (2000). The Role of Assessment in a Learning Culture. Educational Researcher, doi: 10.3102/0013189X029007004, pp. 4-14, <http://dx.doi.org/10.3102/0013189X029007004>.

⁵ OECD (2020). PISA 2018 Results (Volume V): Effective Policies, Successful Schools, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/ca768d40-en>.

НА ОСНОВІ ЧОГО РОБИМО ВИСНОВКИ?

ПИТАННЯ АНКЕТ, ВІДПОВІДІ НА ЯКІ ВИКОРИСТАНО ДЛЯ АНАЛІЗУ

Питання SC154 з анкети для закладів освіти

Q12	Чи використовується у Вашому навчальному закладі оцінювання учнів 10 класів / студентів 1 курсів із такою метою?	Так	Ні
SC154Q01HA	Щоб скеровувати учнів / студентів у навчанні	☐	☐
SC154Q02WA	Щоб інформувати батьків / опікунів / піклувальників про успіхи їхньої дитини / підопічного/ої в навчанні	☐	☐
SC154Q03WA	Щоб приймати рішення про переведення учня / студента до наступного класу / на наступний курс або про залишення на повторний рік навчання	☐	☐
SC154Q04WA	Щоб розподіляти учнів / студентів на групи в навчальних цілях	☐	☐
SC154Q05WA	Щоб порівнювати результати навчального закладу з районними, обласними, регіональними або національними результатами	☐	☐
SC154Q06WA	Щоб простежувати прогрес навчального закладу за роками	☐	☐
SC154Q07WA	Щоб робити висновки про ефективність роботи вчителів / викладачів	☐	☐
SC154Q08WA	Щоб визначати аспекти навчального процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені	☐	☐
SC154Q09HA	Щоб пристосовувати навчально-виховний процес до потреб учнів / студентів	☐	☐
SC154Q10WA	Щоб порівнювати Ваш навчальний заклад з іншими	☐	☐
SC154Q11HA	Щоб ухвалювати рішення про видачу учням / студентам документів про результати навчання	☐	☐

Питання SC036 з анкети для закладів освіти

Q13	Чи використовуються у Вашому навчальному закладі дані про навчальні досягнення учнів / студентів для звітування в зазначені нижче способи?	Так	Ні
SC036Q01TA	Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів оприлюднюються (наприклад, у засобах масової інформації)	☐	☐
SC036Q02TA	Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів регулярно збираються керівними органами	☐	☐
SC036Q03NA	Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів надаються безпосередньо батькам / опікунам / піклувальникам	☐	☐

Питання SC037 з анкети для закладів освіти

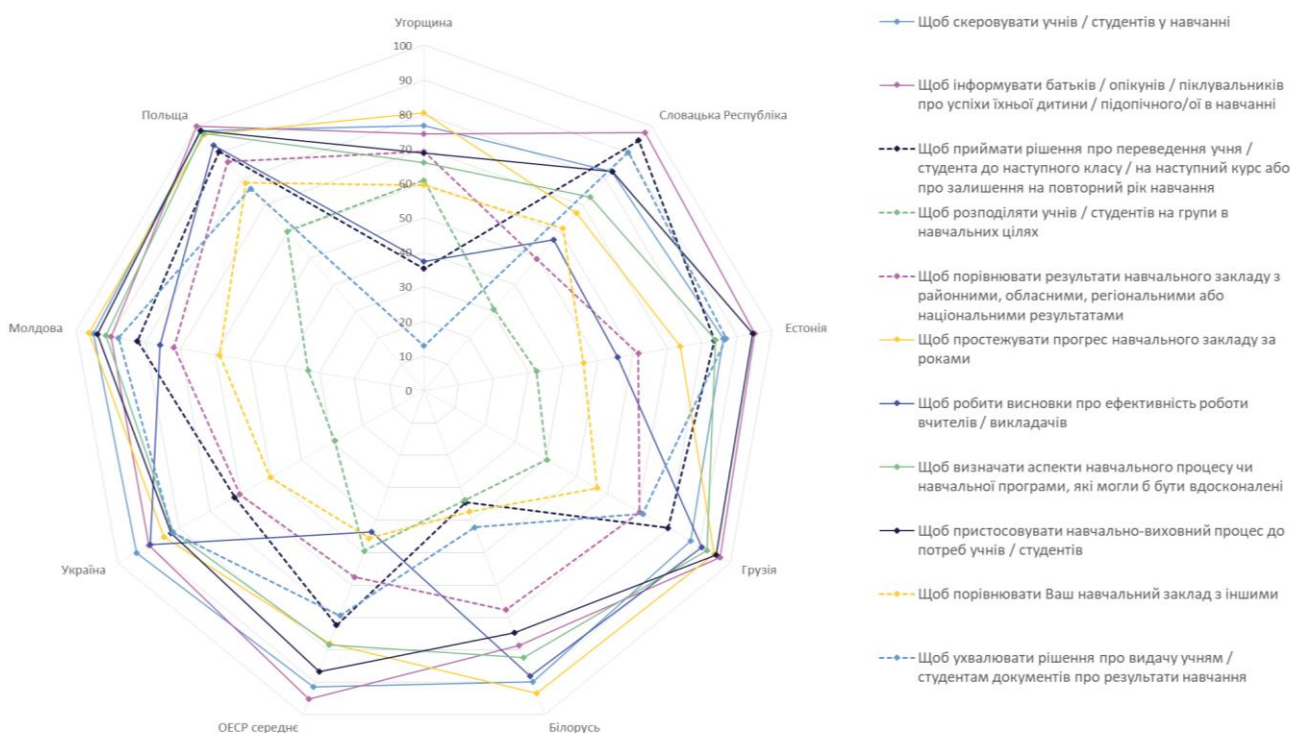
Q14	Чи проводяться у Вашому навчальному закладі зазначені нижче заходи із забезпечення й удосконалення якості освітніх послуг, і ці заходи ініціюються?	Так, обов'язково, наприклад, відповідно до нормативних документів місцевого або національного рівня	Так, за ініціативою навчального закладу	Ні
SC037Q01TA	Внутрішнє оцінювання / самооцінювання	☐	☐	☐
SC037Q02TA	Зовнішнє оцінювання	☐	☐	☐
SC037Q03TA	Опис вимог до навчальної програми та освітніх цілей	☐	☐	☐
SC037Q04TA	Опис рівнів навчальних досягнень учнів / студентів	☐	☐	☐
SC037Q05NA	Систематична фіксація даних, зокрема про відвідування навчальних занять учителем / викладачем та учнем / студентом, а також про професійний розвиток	☐	☐	☐
SC037Q06NA	Систематична фіксація результатів тестування учнів / студентів і частки учнів / студентів, які успішно закінчили навчальний заклад	☐	☐	☐
SC037Q07TA	Отримання від учнів / студентів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів / викладачів, ресурси)	☐	☐	☐
SC037Q08TA	Наставництво вчителів / викладачів	☐	☐	☐
SC037Q09TA	Регулярні консультації з питань удосконалення роботи навчального закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців	☐	☐	☐
SC037Q10NA	Упровадження стандартизованої політики викладання навчальних предметів (наприклад, використання навчальних програм з уніфікованими навчально-методичними матеріалами з одночасним професійним розвитком і підготовкою педагогічного колективу)	☐	☐	☐

З ЯКОЮ МЕТОЮ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ У ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ?

У БІЛЬШОСТІ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇН ПЕРЕВАЖАЄ ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ З ФОРМУВАЛЬНОЮ МЕТОЮ ТА З МЕТОЮ ІНФОРМУВАННЯ БАТЬКІВ

У середньому по країнах ОЕСР найбільш поширеною метою оцінювання учнів є інформування батьків про успіхи їхньої дитини: 95 % учнів навчаються в закладах, керівники яких указали на таку мету оцінювання. У більшості референтних країн⁶, за словами керівників закладів, переважає формувальна мета оцінювання: скеровувати учнів у навчанні (у середньому по країнах ОЕСР 91 % учнів навчається в таких закладах), пристосовувати навчально-виховний процес до потреб учнів (87 %) та визначати аспекти навчального процесу, які могли б бути вдосконалені (78 %). У середньому 78% учнів навчаються в закладах, керівники яких указали, що оцінювання учнів використовується з метою простежувати прогрес закладу за роками. Найменше керівники закладів вказували на мету оцінювання, яка пов'язана з важливими наслідками для учнів і вчителів, як-от: приймати рішення про переведення учня до наступного класу або про залишення на повторний рік навчання (72 %), ухвалювати рішення про видачу учням документів про результати навчання (69 %), розподіляти учнів на групи в навчальних цілях (50 %), порівнювати свій заклад з іншими (46 %), робити висновки про ефективність роботи вчителів (44 %). Водночас в Україні, Білорусі, Грузії та Польщі близько 90 % учнів навчаються в закладах, де метою оцінювання є висновки про ефективність роботи вчителів. Керівники закладів в Угорщині частіше, ніж в інших референтних країнах, указували, що оцінювання учнів у їхніх закладах не переслідує перераховані в питанні анкети цілі.

Частка учнів, які навчаються у закладах, керівники яких вказали, що у їхньому навчальному закладі оцінювання учнів 10 класів / студентів 1 курсів використовується з такою метою:

⁶ Референтні країни — це країни, освітні характеристики й результати успішності 15-річних учнів яких узято для порівняння з аналогічними параметрами України. Відбір країн було проведено на підставі врахування подібності соціально-економічного становища цих країн із соціально-економічним становищем нашої країни або з огляду на їхню культурну чи історичну близькість до України. До переліку референтних країн увійшли: Білорусь, Естонія, Грузія, Молдова, Польща, Угорщина та Словацька Республіка.

**У ВСІХ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇНАХ
МЕТА ОЦІНЮВАННЯ УЧНІВ МАЛО
ЗАЛЕЖИТЬ ВІД СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО СТАТУСУ
ЗАКЛАДУ**

Поширеність цілей використання учнівських оцінок у середньому по країнах ОЕСР мало відрізняється між закладами з низьким і високим соціально-економічним статусом⁷. Однак у межах кожної країни є незначні винятки. Наприклад, в Естонії у закладах з низьким соціально-економічним статусом частіше використовують оцінювання, щоб порівнювати результати закладу з районними, обласними, регіональними або національними результатами, простежувати прогрес закладу за роками, робити висновки про ефективність роботи вчителів. У Білорусі в закладах з високим соціально-економічним статусом частіше використовують оцінювання, щоб пристосовувати навчально-виховний процес до потреб учнів і визначати аспекти освітнього процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені. В Україні в закладах з високим соціально-економічним статусом частіше використовують оцінювання учнів, щоб інформувати батьків про успіхи їхньої дитини, робити висновки про ефективність роботи вчителів, визначати аспекти освітнього процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені, натомість рідше – щоб порівнювати один заклад з іншими.

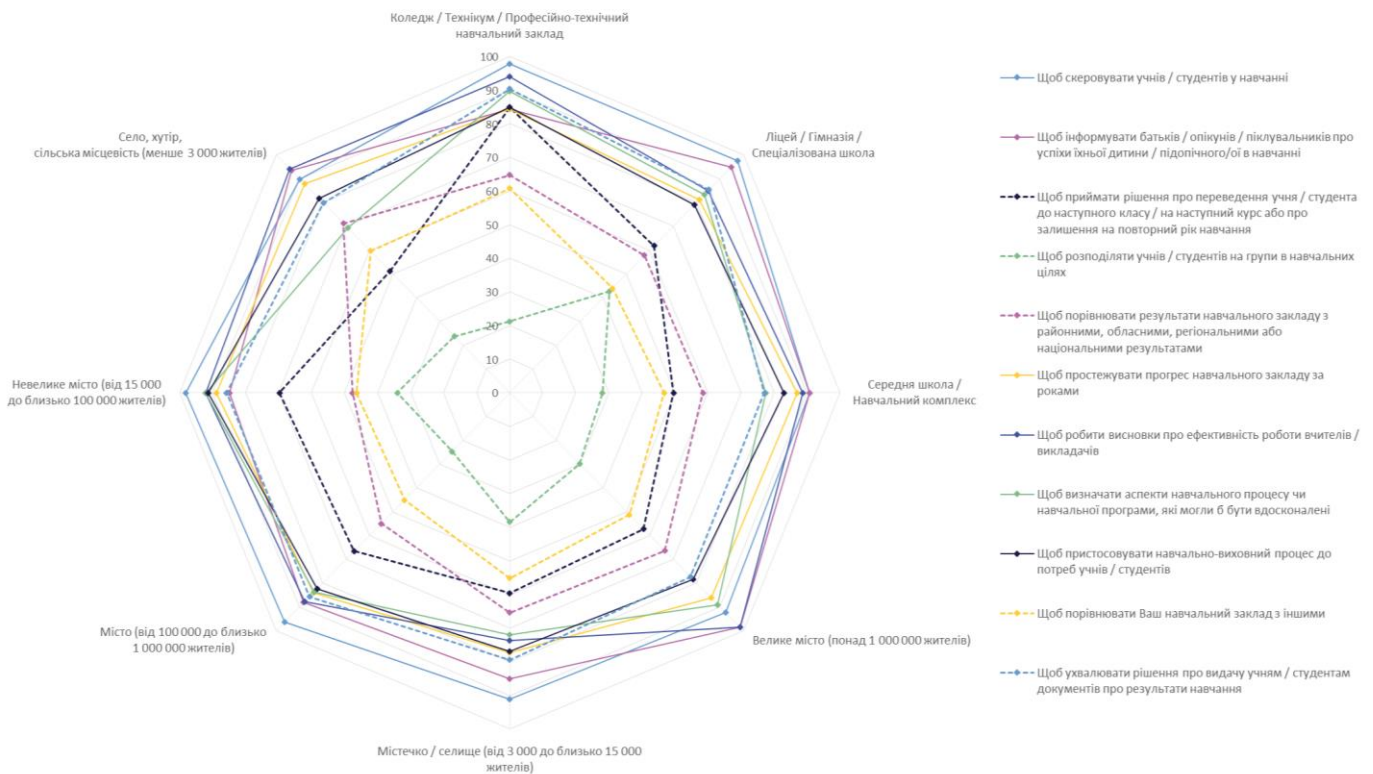
		Естонія	Угорщина	Польща	Словацька Республіка	ОЕСР середнє	Білорусь	Грузія	Молдова	Україна
Щоб скеровувати учнів / студентів у навчанні	Низький	86,6	83,6	98,0	90,2	91,4	89,4	89,9	97,7	91,5
	Високий	80,6	75,9	100,0	74,4	90,5	91,2	91,8	93,7	95,3
Щоб інформувати батьків / опікунів / піклувальників про успіхи їхньої дитини / підопічного/ої в навчанні	Низький	93,5	74,7	100,0	97,5	95,2	74,4	95,6	89,5	87,8
	Високий	92,1	66,9	100,0	98,4	95,0	85,6	99,8	92,1	97,7
Щоб приймати рішення про переведення учня / студента до наступного класу / на наступний курс або про залишення на повторний рік навчання	Низький	86,0	42,1	86,9	95,2	73,4	37,7	78,5	79,0	65,8
	Високий	76,8	33,9	95,3	96,0	72,5	38,0	80,6	79,1	68,3
Щоб розподіляти учнів / студентів на групи в навчальних цілях	Низький	26,9	44,8	49,0	30,8	52,0	32,8	53,2	28,6	30,1
	Високий	13,1	61,8	73,8	39,6	46,2	31,0	45,4	30,5	33,8
Щоб порівнювати результати навчального закладу з районними, обласними, регіональними або національними результатами	Низький	67,7	64,0	87,5	38,2	57,4	64,8	74,9	75,2	68,8
	Високий	47,3	68,9	91,6	51,8	55,2	71,0	70,7	65,4	60,5
Щоб простежувати прогрес навчального закладу за роками	Низький	80,7	73,0	100,0	57,1	78,9	90,0	95,0	95,0	87,7
	Високий	51,3	75,9	98,0	73,5	76,2	93,5	98,2	96,7	86,6
Щоб робити висновки про ефективність роботи вчителів / викладачів	Низький	53,2	30,3	97,9	55,8	43,1	85,6	90,0	75,4	86,5
	Високий	36,4	35,9	90,5	59,8	43,2	86,6	99,0	74,3	95,7
Щоб визначати аспекти навчального процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені	Низький	86,6	67,8	97,7	67,4	79,6	76,2	87,9	91,7	73,2
	Високий	73,1	64,8	97,5	81,2	77,8	90,0	96,2	91,8	85,2
Щоб пристосовувати навчально-виховний процес до потреб учнів / студентів	Низький	93,5	75,6	100,0	88,1	89,2	64,1	91,6	92,6	84,1
	Високий	87,0	60,6	98,4	83,2	85,3	82,6	96,1	94,6	86,4
Щоб порівнювати Ваш навчальний заклад з іншими	Низький	49,2	52,5	76,4	51,2	43,3	38,0	58,4	55,7	56,4
	Високий	37,6	65,9	87,6	64,2	45,0	40,1	56,9	47,2	43,6
Щоб ухвалювати рішення про видачу учням / студентам документів про результати навчання	Низький	87,5	11,8	74,6	90,0	69,4	44,5	77,2	88,8	87,3
	Високий	89,9	16,7	81,3	95,2	70,5	50,7	74,5	88,8	82,0

⁷ Соціально-економічний статус навчального закладу визначається як середнє значення індексу ESCS соціально-економічного статусу учнів у цьому закладі. Низький (високий) соціально-економічний статус мають 25 % закладів з нижньої (верхньої) частини розподілу середнього індексу ESCS (нижній і верхній квартилі відповідно) усіх закладів у кожній країні окремо.

В УКРАЇНІ, НЕЗАЛЕЖНО ВІД ТИПУ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ ЧИ ТИПУ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, ОЦІНЮВАННЯ НАЙЧАСТІШЕ ВИКОРИСТОВУЮТЬ З МЕТОЮ СКЕРОВУВАННЯ УЧНІВ У НАВЧАННІ ТА ІНФОРМУВАННЯ БАТЬКІВ ПРО УСПІХИ ЇХНЬОЇ ДИТИНИ

В Україні, як і в інших референтних країнах, у закладах переважає оцінювання учнів з формувальною метою. Близько 90 % і більше учнів в Україні, незалежно від типу населеного пункту чи типу закладу, навчаються в закладах, керівники яких метою оцінювання вказали скеровування учнів у навчання та інформування батьків про успіхи їхньої дитини. Від 70 % до 90 % учнів навчаються в закладах, де оцінювання використовують з метою пристосування освітнього процесу до потреб учнів і визначення аспектів освітнього процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені. Однак у великих містах і в сільській місцевості так само часто (більше 90 %) керівники метою оцінювання учнів вбачають формулювання висновків про ефективність роботи вчителів. Оцінювання з метою прийняття рішення про переведення учня / студента до наступного класу / на наступний курс або про залишення на повторний рік навчання більше поширене в коледжах / технікумах / ПТНЗ. Від 50 % до 70 % учнів у різних населених пунктах та закладах освіти мають керівників, які вказали, що оцінювання учнів має за мету порівняння результатів закладу з районними, обласними, регіональними або національними результатами та для порівняння з іншими закладами. Найменше учнів (від 20 % до 40 %) у тих закладах, керівники яких використовують оцінювання учнів з метою їх розподілу на групи в навчальних цілях. Найбільше таких учнів (43 %) лише в ліцях / гімназіях / спеціалізованих школах.

Частка учнів, які навчаються у закладах, керівники яких вказали, що у їхньому навчальному закладі оцінювання учнів 10 класів / студентів 1 курсів використовується з такою метою:

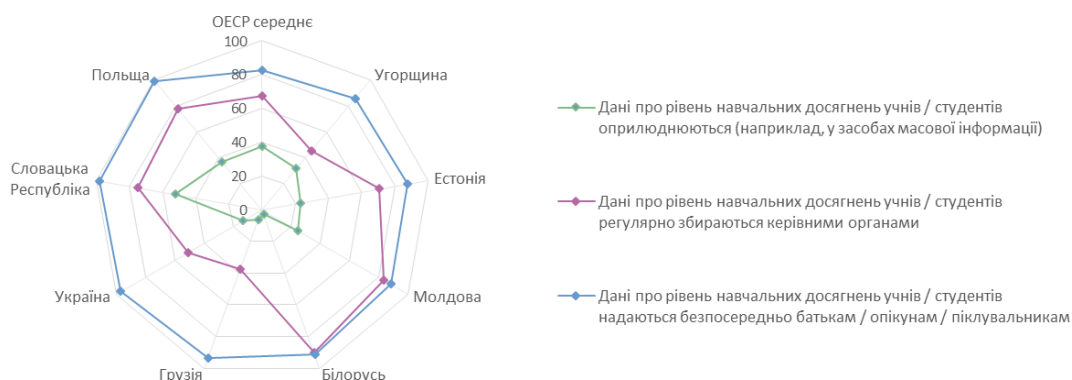

У ЯКИЙ СПОСІБ ВИКОРИСТОВУЮТЬСЯ ДАНІ ПРО НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ УЧНІВ ДЛЯ ЗВІТУВАННЯ?

У ВСІХ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇНАХ І В СЕРЕДЬНОМУ ПО КРАЇНАХ ОЕСР ДАНІ ПРО РІВЕНЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ НАЙЧАСТІШЕ НАДАЮТЬ БЕЗПОСЕРЕДНЬО БАТЬКАМ

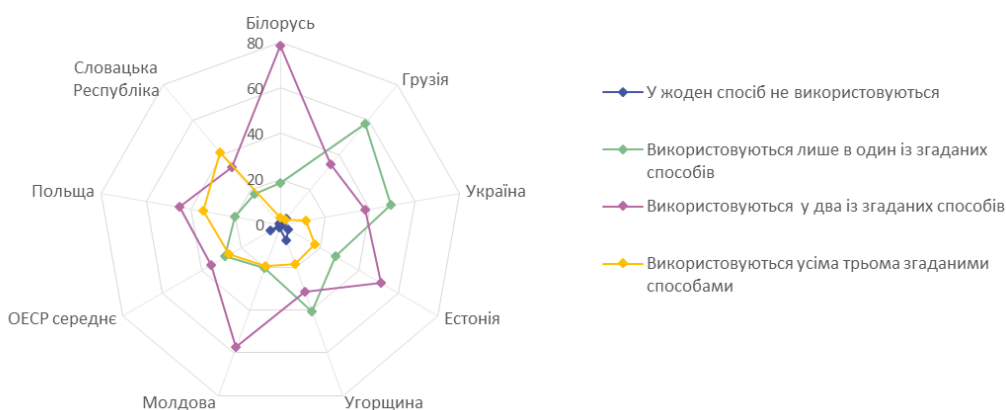
У всіх референтних країнах, навіть більше, ніж у середньому по країнах ОЕСР, найчастіше дані про рівень навчальних досягнень учнів заклади надають безпосередньо батькам: від 86 % учнів в Угорщині до майже 100 % учнів у Польщі навчаються в закладах, де керівники на це вказали. У Білорусі та Молдові так само часто керівники вказували, що дані про рівень навчальних досягнень учнів регулярно збирають керівні органи. А от у Грузії, Угорщині та Україні такий спосіб використання даних про досягнення учнів є менш поширеним. Тут менше половини учнів навчаються в закладах, керівники яких на це вказали. Дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюють (наприклад, у засобах масової інформації) найчастіше в Словацькій Республіці (52 %), а в Грузії, Білорусі та Україні такий спосіб використання даних про навчальні досягнення учнів згадувався керівниками досить рідко.

Частка учнів, які навчаються у закладах, керівники яких вказали, що у їхньому навчальному закладі дані про навчальні досягнення учнів використовуються для звітування в зазначені нижче способи:

В Україні, Грузії та Угорщині переважає використання даних про навчальні досягнення учнів лише одним з указаних способів, а в Словацькій Республіці – усіма трьома. У Молдові, Естонії та Білорусі більше половини учнів навчаються в закладах, де використовують для звітування дані про успіхи учнів принаймні двома способами.

Частка учнів, які навчаються у закладах, керівники яких вказали, що у їхньому навчальному закладі дані про навчальні досягнення учнів використовуються для звітування різною кількістю способів:

У БІЛЬШОСТІ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇН СПОСІБ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ПРО НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ УЧНІВ НЕЗНАЧНО ЗАЛЕЖИТЬ ВІД СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО СТАТУСУ ЗАКЛАДУ ТА ТИПУ НАСЕЛЕНОГО ПУНКТУ

У закладах з високим соціально-економічним статусом майже всі способи використання даних про навчальні досягнення учнів для звітування більше поширені, ніж у закладах з низьким соціально-економічним статусом. У всіх референтних країнах і в середньому по країнах ОЕСР дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюються (наприклад, у засобах масової інформації) суттєво частіше в закладах з високим соціально-економічним статусом. Керівники закладів з високим соціально-економічним статусом також у більшості країн, крім Грузії та України, частіше вказували, що дані про рівень навчальних досягнень учнів регулярно збирають керівні органи. Частка учнів у закладах, незалежно від їх соціально-економічного статусу, де дані про рівень навчальних досягнень учнів надають безпосередньо батькам, висока в усіх референтних країнах. Але в Словаччій Республіці та Білорусі вона трохи вища в закладах з низьким середнім значенням ESCS.

		Естонія	Угорщина	Польща	Словацька Республіка	ОЕСР середнє	Білорусь	Грузія	Молдова	Україна
Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів оприлюднюються (наприклад, у засобах масової інформації)	Низький	19,8	20,6	32,6	44,4	33,8	3,3	8,5	18,4	2,1
	Високий	24,3	41,7	55,4	62,6	42,5	4,1	8,5	28,1	17,5
Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів регулярно збираються керівними органами	Низький	62,8	44,5	75,1	67,4	65,9	86,8	52,5	79,2	51,3
	Високий	65,1	46,3	87,9	74,5	66,4	95,1	26,8	89,6	48,7
Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів надаються безпосередньо батькам / опікунам / піклувальникам	Низький	83,5	81,1	100,0	99,7	84,0	90,2	91,2	83,6	90,0
	Високий	92,9	87,7	100,0	94,2	81,6	89,1	97,4	86,6	99,7

У всіх референтних країнах у містах⁸ відсоток учнів, які навчаються в закладах, де дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюються (наприклад, у засобах масової інформації), більший, ніж у менших населених пунктах. В Угорщині, Естонії, Польщі та Молдові відсоток учнів у закладах, де дані про рівень навчальних досягнень учнів регулярно збирають керівні органи, більший у містах, ніж у селах, а в Грузії та Україні – навпаки. У всіх референтних країнах частка учнів у закладах, де дані про рівень навчальних досягнень учнів надають безпосередньо батькам, не залежить від типу населеного пункту.

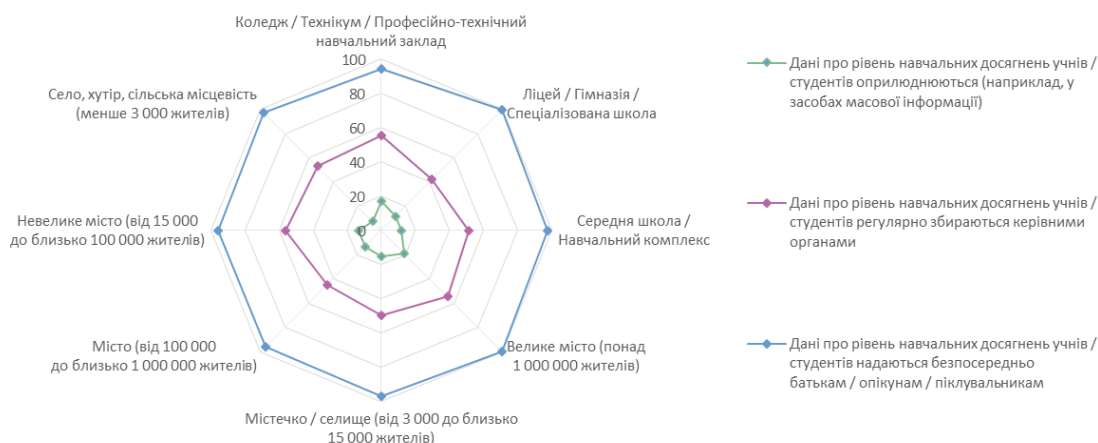
		Естонія	Угорщина	Польща	Словацька Республіка	ОЕСР середнє	Білорусь	Грузія	Молдова	Україна
Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів оприлюднюються (наприклад, у засобах масової інформації)	Село	17,9	10,6	34,6	50,0	32,8	7,4	5,8	18,1	7,4
	Невелике місто	23,1	30,1	35,3	50,3	36,8	1,9	5,2	30,0	14,1
	Місто	28,0	35,2	42,8	63,3	39,3	2,2	6,6	30,2	15,3
Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів регулярно збираються керівними органами	Село	67,7	47,0	73,5	63,4	69,2	84,0	47,5	81,1	53,0
	Невелике місто	65,2	38,7	76,7	77,6	66,7	91,2	39,8	78,7	53,2
	Місто	80,8	53,8	85,6	73,9	68,9	91,4	30,4	94,9	48,5
Дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів надаються безпосередньо батькам / опікунам / піклувальникам	Село	84,4	85,1	100,0	99,5	85,3	97,1	94,4	88,3	97,1
	Невелике місто	86,8	86,3	99,0	97,2	83,4	89,2	89,0	90,5	96,1
	Місто	90,5	85,8	100,0	98,4	81,2	90,9	95,3	85,4	97,6

⁸ Тут деякі категорії населених пунктів об'єднано так, що: село – менше 3 000 жителів; невелике місто – від 3 000 до 100 000 жителів; місто – більше 100 000 жителів.

В УКРАЇНІ БІЛЬШІСТЬ УЧНІВ НАВЧАЄТЬСЯ В ЗАКЛАДАХ, ДЕ ДАНІ ПРО НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ ВИКОРИСТОВУЮТЬ ЛИШЕ В ОДИН ЗІ СПОСОБІВ І, ПЕРЕВАЖНО, НАДАЮТЬ БЕЗПОСЕРЕДНЬО БАТЬКАМ

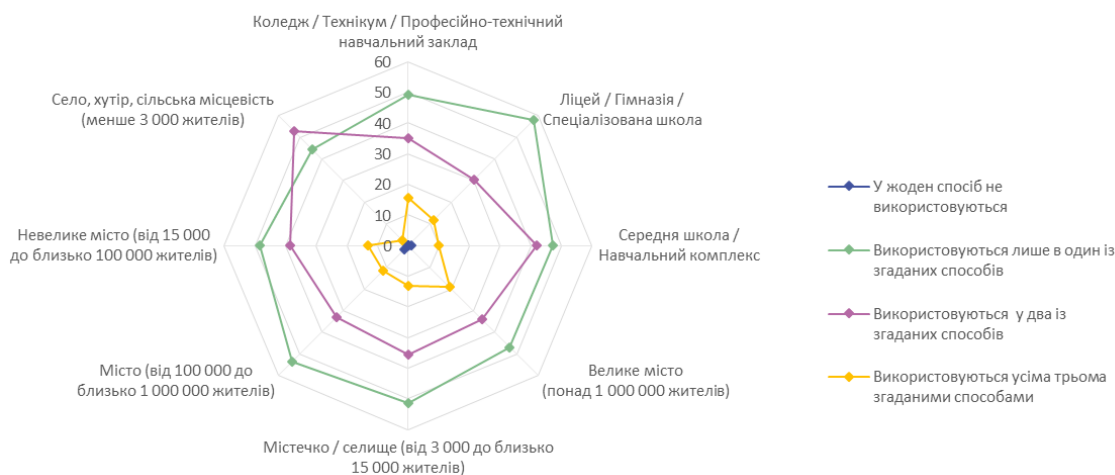
В Україні майже всі учні, незалежно від типу населеного пункту чи типу закладу освіти, навчаються в закладах, керівники яких вказали, що вони дані про навчальні досягнення надають безпосередньо батькам. У закладах, де керівники вказали, що дані про рівень навчальних досягнень учнів регулярно збирають керівні органи, навчається близько половини учнів: від 42 % у ліцеях / гімназіях / спеціалізованих школах до 56 % – у невеликих містах. Найменше дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюють (наприклад, у засобах масової інформації) у сільській місцевості (7 %), а найбільше – у великих містах (19 %).

Частка учнів, які навчаються у закладах, керівники яких вказали, що у їхньому навчальному закладі дані про навчальні досягнення учнів використовуються для звітування в зазначені нижче способи:

В Україні близько половини учнів (від 44 % у сільській місцевості до 58 % у ліцеях / гімназіях / спеціалізованих школах) навчаються в закладах, де керівники вказали лише один зі способів використання даних про навчальні досягнення учнів, а третина учнів (за винятком сільської місцевості, де таких учнів половина) – у закладах, де такі дані використовують двома способами. Усі три вказані способи найчастіше використовують у великих містах.

Частка учнів, які навчаються у закладах, керівники яких вказали, що у їхньому навчальному закладі дані про навчальні досягнення учнів використовуються для звітування в зазначені нижче способи:

ЯКИХ ЗАХОДІВ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ УЖИВАЮТЬ У НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ І ХТО ЦІ ЗАХОДИ ІНІЦІЮЄ?

У БІЛЬШОСТІ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇН ОТРИМАННЯ ВІД УЧНІВ ПИСЬМОВИХ ВІДГУКІВ І НАСТАВНИЦТВО ВЧИТЕЛІВ ВІДБУВАЄТЬСЯ ПЕРЕВАЖНО ЗА ІНІЦІАТИВОЮ ЗАКЛАДУ

Переважає більшість учнів у всіх референтних країнах навчається в закладах, де всі заходи із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг є або обов'язковими (проводяться відповідно до нормативних документів місцевого або національного рівня), або ініціюються самим закладом. Найменш поширеними є регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців та впровадження стандартизованої політики щодо викладання навчальних предметів (наприклад, використання навчальних програм з уніфікованими навчально-методичними матеріалами з одночасним професійним розвитком і підготовкою педагогічного колективу). У більшості референтних країн отримання від учнів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси) і наставництво вчителів відбувається переважно за ініціативи закладу освіти. Лише в Словаччій Республіці наставництво частіше є обов'язковим, а в Грузії – частіше не практикується.

		Естонія	Угорщина	Польща	Словацька Республіка	ОЕСР середнє	Білорусь	Грузія	Молдова	Україна
Внутрішнє оцінювання / самооцінювання	Так, обов'язково	78,4	88,1	70,8	53,5	51,7	36,0	48,7	58,2	49,6
	Так, за ініціативою навчального закладу	21,6	10,8	28,7	40,8	43,0	64,0	51,0	41,4	49,1
	Ні	0,0	1,0	0,5	5,7	5,3	0,0	0,3	0,5	1,4
Зовнішнє оцінювання	Так, обов'язково	80,8	71,4	95,0	41,1	64,3	88,5	58,9	92,9	88,6
	Так, за ініціативою навчального закладу	7,7	11,7	1,7	17,9	12,6	6,3	24,2	4,1	3,4
	Ні	11,5	16,8	3,3	41,0	23,1	5,2	16,8	3,0	8,0
Опис вимог до навчальної програми та освітніх цілей	Так, обов'язково	60,8	90,6	23,6	65,9	54,8	52,5	46,1	63,0	74,2
	Так, за ініціативою навчального закладу	37,1	9,4	36,0	26,6	34,7	40,2	50,9	32,1	13,0
	Ні	2,1	0,0	40,4	7,5	10,5	7,3	3,0	4,9	12,8
Опис рівнів навчальних досягнень учнів / студентів	Так, обов'язково	28,8	67,2	21,1	65,8	43,7	80,2	29,4	60,7	57,2
	Так, за ініціативою навчального закладу	36,9	26,5	55,2	22,0	34,1	10,6	59,9	30,7	36,8
	Ні	34,3	6,3	23,7	12,2	22,1	9,2	10,7	8,6	6,0
Систематична фіксація даних, зокрема про відвідування навчальних занять учителем / викладачем та учнем / студентом, а також про професійний розвиток	Так, обов'язково	30,1	66,8	43,5	72,5	50,9	65,4	39,5	55,9	53,2
	Так, за ініціативою навчального закладу	63,7	31,4	55,9	26,1	41,2	34,6	57,1	44,1	45,7
	Ні	6,3	1,8	0,5	1,4	7,9	0,0	3,4	0,0	1,1
Систематична фіксація результатів тестування учнів / студентів і частки учнів / студентів, які успішно закінчили навчальний заклад	Так, обов'язково	29,7	55,7	39,1	61,3	50,4	72,6	33,8	48,6	44,1
	Так, за ініціативою навчального закладу	66,8	44,0	58,2	37,1	42,5	24,2	62,5	51,4	46,0
	Ні	3,5	0,3	2,7	1,6	7,2	3,2	3,6	0,0	9,8
Отримання від учнів / студентів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів / викладачів, ресурси)	Так, обов'язково	7,4	14,0	3,6	6,2	12,5	4,1	9,4	11,6	4,0
	Так, за ініціативою навчального закладу	78,0	46,4	73,9	62,1	56,0	72,7	76,1	78,9	57,0
	Ні	14,6	39,5	22,4	31,7	31,6	23,2	14,5	9,5	39,0
Наставництво вчителів / викладачів	Так, обов'язково	8,4	35,8	8,7	49,9	16,7	26,4	31,5	19,8	23,1
	Так, за ініціативою навчального закладу	86,6	45,0	85,0	27,6	60,5	73,4	32,2	77,0	72,3
	Ні	5,0	19,2	6,3	22,5	22,8	0,2	36,3	3,2	4,6
Регулярні консультації з питань удосконалення роботи навчального закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців	Так, обов'язково	3,8	4,4	6,8	6,4	10,7	31,6	15,2	18,5	31,8
	Так, за ініціативою навчального закладу	44,9	16,8	44,9	45,8	36,4	37,7	33,8	51,0	46,4
	Ні	51,3	78,8	48,3	47,8	52,9	30,7	50,9	30,5	21,8
Упровадження стандартизованої політики щодо викладання навчальних предметів	Так, обов'язково	12,1	29,5	14,2	45,4	22,0	65,5	30,5	52,3	59,6
	Так, за ініціативою навчального закладу	65,0	20,7	37,5	43,6	37,1	15,7	49,5	34,3	19,8
	Ні	23,0	49,8	48,2	11,0	41,0	18,8	20,1	13,4	20,6

**ПОШИРЕНІСТЬ ЗАХОДІВ
ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й ПІДВИЩЕННЯ
ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ МАЛО
ЗАЛЕЖИТЬ ВІД СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНОГО СТАТУСУ ЗАКЛАДУ**

У всіх референтних країнах заходи із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг (ті, що є обов'язковими або проводяться за ініціативою самого закладу⁹) майже однаково поширені в закладах як з низьким, так і з високим соціально-економічним статусом. Однак зовнішнє оцінювання, наставництво вчителів та регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців у більшості країн поширеніші в закладах з високим соціально-економічним статусом. У Польщі в закладах з високим соціально-економічним статусом частіше, ніж у закладах з низьким статусом, практикується опис вимог до навчальної програми та освітніх цілей та опис рівнів навчальних досягнень учнів. Отримання від учнів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси) більш поширене в закладах з високим соціально-економічним статусом в Угорщині та Словацькій Республіці.

		Естонія	Угорщина	Польща	Словацька Республіка	ОЕСР середнє	Білорусь	Грузія	Молдова	Україна
Внутрішнє оцінювання / самооцінювання	Низький	100,0	99,8	100,0	93,7	95,1	100,0	98,9	98,2	99,6
	Високий	100,0	97,7	100,0	94,5	95,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Зовнішнє оцінювання	Низький	84,3	70,5	95,8	41,9	76,1	91,3	84,4	92,3	82,3
	Високий	97,1	89,9	98,0	70,1	77,0	95,5	86,7	97,4	97,7
Опис вимог до навчальної програми та освітніх цілей	Низький	96,3	100,0	43,9	92,5	87,5	89,9	98,9	97,7	88,1
	Високий	97,4	100,0	72,2	90,0	91,8	97,9	100,0	91,8	86,5
Опис рівнів навчальних досягнень учнів / студентів	Низький	56,0	84,2	69,6	87,2	77,8	93,1	91,3	93,6	98,8
	Високий	60,0	95,6	80,3	84,3	77,0	94,1	92,7	89,4	90,8
Систематична фіксація даних, зокрема про відвідування навчальних занять учителем / викладачем та учнем / студентом, а також про професійний розвиток	Низький	91,1	98,1	100,0	96,7	91,4	100,0	98,5	100,0	100,0
	Високий	98,5	100,0	100,0	97,9	92,8	100,0	99,3	100,0	97,4
Систематична фіксація результатів тестування учнів / студентів і частки учнів / студентів, які успішно закінчили навчальний заклад	Низький	93,9	99,2	95,9	97,2	92,3	94,3	96,4	100,0	94,8
	Високий	92,6	99,5	98,9	100,0	92,6	100,0	100,0	100,0	89,2
Отримання від учнів / студентів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів / викладачів, ресурси)	Низький	85,4	53,5	80,5	60,7	66,9	82,5	85,1	87,1	61,1
	Високий	77,9	70,4	78,7	82,0	69,7	79,9	91,5	89,9	60,4
Наставництво вчителів / викладачів	Низький	93,7	76,7	96,1	72,0	75,6	99,2	61,2	91,3	88,8
	Високий	96,8	89,4	91,3	81,2	80,0	100,0	74,9	100,0	97,7
Регулярні консультації з питань удосконалення роботи навчального закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців	Низький	47,1	28,5	46,0	50,8	48,3	72,2	53,0	61,1	73,2
	Високий	52,9	10,1	65,3	51,7	47,6	72,4	60,8	73,4	79,0

⁹ Тут наведено відсотки учнів у закладах, керівники яких зазначили, що заходи із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг є обов'язковими або проводяться за ініціативою самого закладу, порівняно з тими, де такі заходи не проводяться зовсім.

**В УКРАЇНІ НАЙМЕНШ ПОШИРЕНІ
РЕГУЛЯРНІ КОНСУЛЬТАЦІЇ З ПИТАНЬ
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТИ РОБОТИ ЗАКЛАДУ
ІЗ ЗОВНІШНІМИ ФАХІВЦЯМИ ТА
ОТРИМАННЯ ВІД УЧНІВ ПИСЬМОВИХ
ВІДГУКІВ**

В Україні серед заходів із забезпечення якості освітніх послуг найменш поширеними є регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців та отримання від учнів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси): кожен п'ятий учень (незалежно від типу закладу чи місцевості) навчається в закладах, де регулярні консультації не проводять, і більше половини учнів у селах у закладах, де не практикують відгуки учнів. Опис вимог до навчальної програми й освітніх цілей та опис рівнів навчальних досягнень учнів частіше як обов'язковий указувався керівниками коледжів / технікумів / ПТНЗ. Систематична фіксація даних, зокрема про відвідування навчальних занять учителем та учнем, а також про професійний розвиток, та систематична фіксація результатів тестування учнів і частки учнів, які успішно закінчили заклад, приблизно порівну вказувалися як обов'язкові або такі, що проводяться за ініціативою закладу. Однак у невеликих містах більше як на 10 % учнів менше в закладах, де такі заходи обов'язкові. У великих містах найвища частка учнів (38%) у закладах, керівники яких назвали наставництво вчителів обов'язковим заходом із забезпечення та підвищення якості освітніх послуг.

		Коледж / Технікум / Професійно- технічний навчальний заклад	Ліцей / Гімназія / Спеціалізова на школа	Середня школа / Навчальний комплекс	Велике місто (понад 1 000 000 жителів)	Місто (від 100 000 до близько 1 000 000 жителів)	Невелике місто (від 15 000 до близько 100 000 жителів)	Містечко / селище (від 3 000 до близько 15 000 жителів)	Село, хутір, сільська місцевість (менше 3 000 жителів)
Внутрішнє оцінювання / самооцінювання	Так, обов'язково	56,5	47,5	46,8	52,4	44,6	46,3	56,1	54,1
	Так, за ініціативою навчального закладу	43,5	50,6	51,3	44,2	55,4	53,7	41,4	43,7
	Ні	0,0	1,9	1,9	3,4	0,0	0,0	2,4	2,2
Зовнішнє оцінювання	Так, обов'язково	84,2	91,9	89,6	92,9	85,9	83,3	96,1	87,9
	Так, за ініціативою навчального закладу	2,2	5,2	3,3	7,1	1,8	6,5	0,0	2,2
	Ні	13,6	3,0	7,1	0,0	12,4	10,3	3,9	9,9
Опис вимог до навчальної програми та освітніх цілей	Так, обов'язково	89,0	71,0	67,1	76,4	73,8	78,6	70,0	73,6
	Так, за ініціативою навчального закладу	7,1	18,4	14,2	5,5	17,0	13,0	12,4	11,8
	Ні	3,9	10,6	18,7	18,1	9,3	8,4	17,7	14,6
Опис рівнів навчальних досягнень учнів / студентів	Так, обов'язково	75,1	56,0	48,0	72,7	52,0	50,7	59,6	57,2
	Так, за ініціативою навчального закладу	22,1	41,4	42,9	19,0	42,4	41,6	38,3	36,8
	Ні	2,8	2,6	9,1	8,3	5,7	7,8	2,2	6,1
Систематична фіксація даних, зокрема про відвідування навчальних занять учителем / викладачем та учнем / студентом, а також про професійний розвиток	Так, обов'язково	43,1	45,4	61,9	63,0	47,8	43,6	57,4	58,1
	Так, за ініціативою навчального закладу	56,9	51,5	37,3	34,5	50,1	56,4	42,6	41,9
	Ні	0,0	3,2	0,8	2,6	2,1	0,0	0,0	0,0
Систематична фіксація результатів тестування учнів / студентів і частки учнів / студентів, які успішно закінчили навчальний заклад	Так, обов'язково	45,2	43,9	43,9	48,2	46,1	35,5	45,9	42,9
	Так, за ініціативою навчального закладу	46,2	49,8	44,3	35,6	50,0	50,1	39,9	51,5
	Ні	8,6	6,3	11,8	16,2	3,9	14,4	14,2	5,7
Отримання від учнів / студентів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів / викладачів, ресурси)	Так, обов'язково	7,7	2,3	2,8	2,3	6,9	0,0	8,8	1,1
	Так, за ініціативою навчального закладу	69,5	55,9	51,1	53,1	61,9	71,4	47,8	47,5
	Ні	22,8	41,8	46,1	44,6	31,2	28,6	43,4	51,5
Наставництво вчителів / викладачів	Так, обов'язково	19,0	26,6	24,0	38,0	13,6	9,7	33,3	30,1
	Так, за ініціативою навчального закладу	72,6	69,2	73,3	58,7	85,5	83,7	54,2	66,7
	Ні	8,5	4,1	2,7	3,3	1,0	6,6	12,5	3,2
Регулярні консультації з питань удосконалення роботи навчального закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців	Так, обов'язково	28,9	37,4	31,2	41,3	22,3	25,5	42,8	33,8
	Так, за ініціативою навчального закладу	47,6	41,4	48,1	38,1	58,6	51,4	37,2	38,3
	Ні	23,5	21,2	20,7	20,6	19,1	23,2	20,0	28,0
Упровадження стандартизованої політики щодо викладання навчальних предметів	Так, обов'язково	59,2	63,5	58,2	59,1	59,8	59,0	62,7	56,5
	Так, за ініціативою навчального закладу	23,5	22,1	17,1	22,7	23,2	20,8	16,0	14,6
	Ні	17,3	14,5	24,8	18,3	17,1	20,2	21,3	29,0

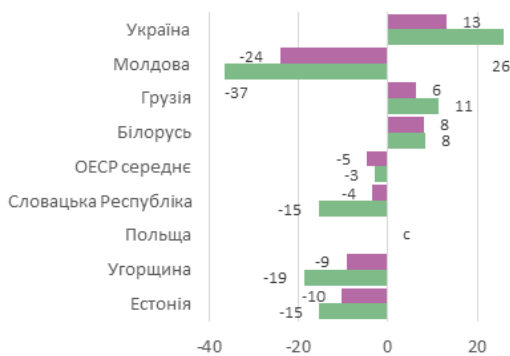
ЯК МЕТА ОЦІНЮВАННЯ, СПОСІБ ВИКОРИСТАННЯ ДАНИХ ПРО НАВЧАЛЬНІ ДОСЯГНЕННЯ УЧНІВ ТА ЗАХОДИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНІ З УСПІШНІСТЮ?

У ВСІХ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇНАХ МЕТА, З ЯКОЮ ЗАКЛАДИ ОЦІНЮЮТЬ СВОЇХ УЧНІВ, СЛАБО ПОВ'ЯЗАНА З РЕЗУЛЬТАТАМИ PISA ІЗ ЧИТАННЯ

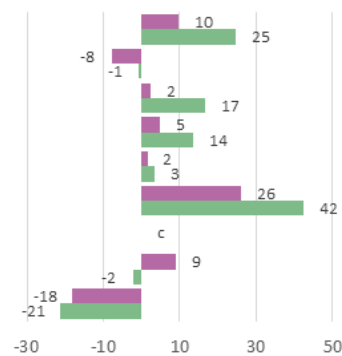
Серед референтних країн і в середньому по країнах ОЕСР не простежується узгодженої залежності тих цілей, з якими заклади оцінюють своїх учнів, з результатами цих учнів у PISA із читання. У більшості країн залежність (позитивна чи негативна) стає не суттєвою після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл.

Зміна результатів учнів із читання в закладах, керівники яких вказали, що в їхньому закладі оцінювання учнів 10 класів / студентів 1 курсів використовують з такою метою:

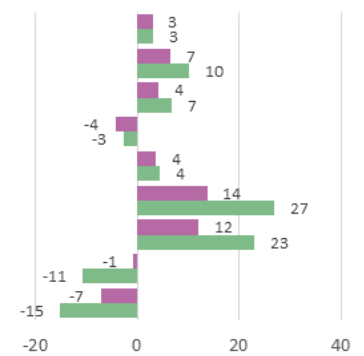
Щоб скерувувати учнів / студентів у навчанні

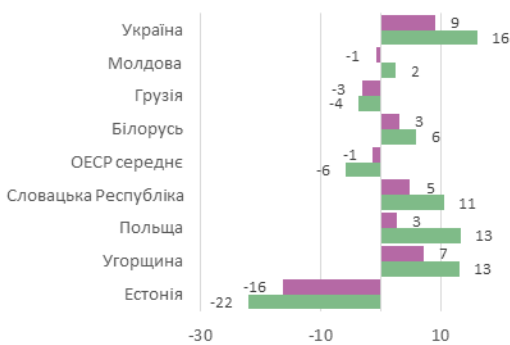
Щоб інформувати батьків / опікунів / піклувальників про успіхи їхньої дитини / підопічного/-ої в навчанні

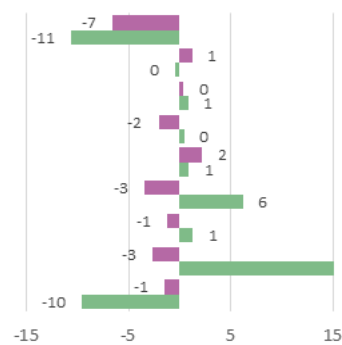
Щоб приймати рішення про переведення учня / студента до наступного класу / на наступний курс або про залишення на повторний рік навчання

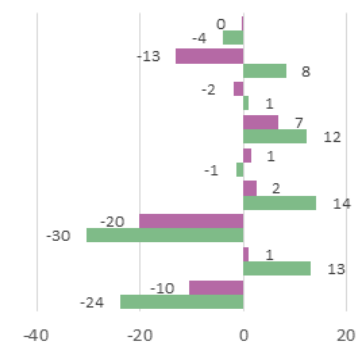
Щоб розподіляти учнів / студентів на групи в навчальних цілях

Щоб порівнювати результати закладу з районними, обласними, регіональними або національними результатами

Щоб простежувати прогрес закладу за роками

■ Після врахування соціально-економічного статусу учнів та шкіл ■ До врахування соціально-економічного статусу учнів та шкіл

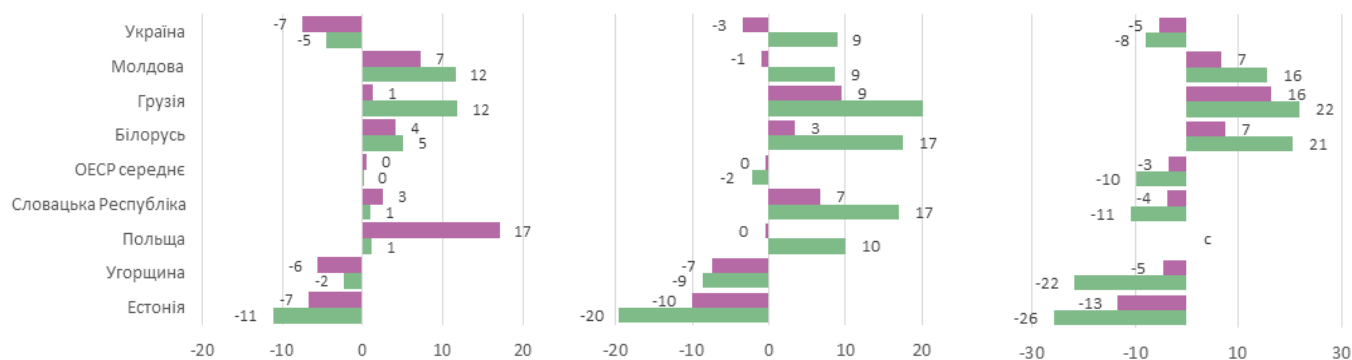
В Естонії найбільше (7 з 11) цілей оцінювання пов'язані із суттєвим зменшенням учнівських результатів. Наприклад, в Естонії та Молдові в закладах, де оцінювання проводять з метою скеровувати учнів у навчання, результати суттєво гірші (на 10 та 24 бали відповідно після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл). Оцінювання з метою розподілу учнів на групи в навчальних цілях в Естонії пов'язане зі зниженням, а в Україні – із суттєвим зростанням результатів із читання. Оцінювання з метою простежувати прогрес закладу за роками лише в Естонії веде до суттєвого зменшення балів. Якщо оцінювання проводиться з метою робити висновки про ефективність роботи вчителів, то в таких закладах в Естонії результати зменшуються, а в Польщі – суттєво збільшуються. Також лише в Естонії результати суттєво знижуються в закладах, де оцінювання проводиться з метою визначення аспектів освітнього процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені. Оцінювання з метою пристосовувати освітній процес до потреб учнів пов'язане із суттєвим зниженням результатів в Естонії та з підвищенням – у Білорусі. Якщо оцінювання проводять з метою порівнювати один заклад з іншими, то в таких закладах суттєво погіршуються (на 7 балів) результати учнів і в Україні, і в Естонії. Усі інші залежності, представлені на рисунках, є не суттєвими.

Зміна результатів учнів із читання в закладах, керівники яких вказали, що в їхньому закладі оцінювання учнів 10 класів / студентів 1 курсів використовують з такою метою:

Щоб робити висновки про ефективність роботи вчителів / викладачів

Щоб визначати аспекти освітнього процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені

Щоб пристосовувати освітній процес до потреб учнів / студентів

Щоб порівнювати один заклад з іншими

Щоб ухвалювати рішення про видачу учням / студентам документів про результати навчання

■ Після врахування соціально-економічного статусу учнів та шкіл ■ До врахування соціально-економічного статусу учнів та шкіл

У БАГАТЬОХ РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇНАХ І В СЕРЕДЬНОМУ ПО КРАЇНАХ ОЕСР ВИЩІ РЕЗУЛЬТАТИ МАЮТЬ УЧНІ В ЗАКЛАДАХ, ЯКІ ОПРИЛЮДНЮЮТЬ ДАНІ ПРО РІВЕНЬ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ

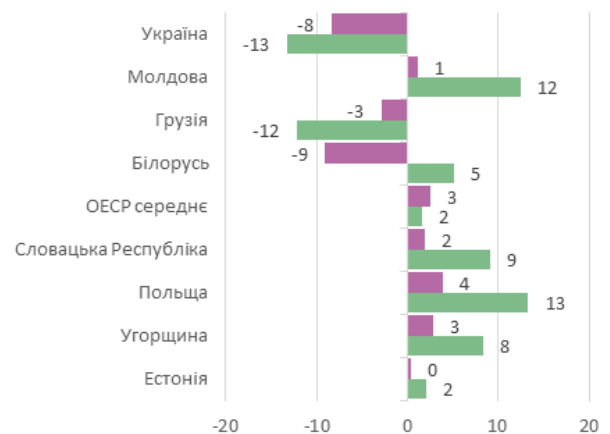
У середньому по країнах ОЕСР близько 38 % учнів навчаються в закладах, які оприлюднюють дані про навчальні досягнення своїх учнів. Ці учні отримали в середньому на п'ять балів вищі результати із читання, ніж учні в закладах, які не розміщують дані публічно, навіть після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл, а серед референтних країн у Польщі та Словацькій Республіці спостерігається суттєве підвищення результатів (на 9 та 10 балів відповідно). Лише в Естонії та Україні такий спосіб використання даних пов'язаний з несуттєвим зниженням результатів. В Україні та Грузії помітно вищі (на 40 та 18 балів) результати мають учні, які навчаються в закладах, де дані про їхні навчальні досягнення надають безпосередньо батькам. Те, що дані регулярно збирають керівні органи, не позначається суттєво на результатах учнів у PISA, а в Білорусі, Грузії та Україні спостерігається навіть незначне зниження.

Зміна результатів учнів із читання в закладах, керівники яких вказали, що в їхньому закладі дані про рівень навчальних досягнень учнів / студентів...

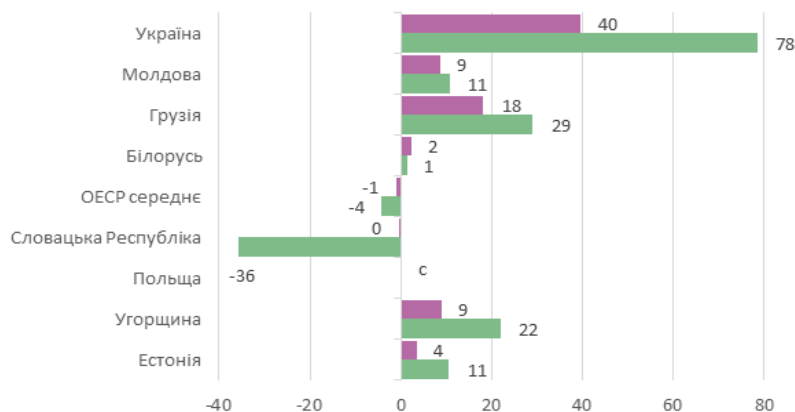
... оприлюднюють (наприклад, у засобах масової інформації)

... регулярно збирають керівні органи

... надають безпосередньо батькам / опікунам / піклувальникам

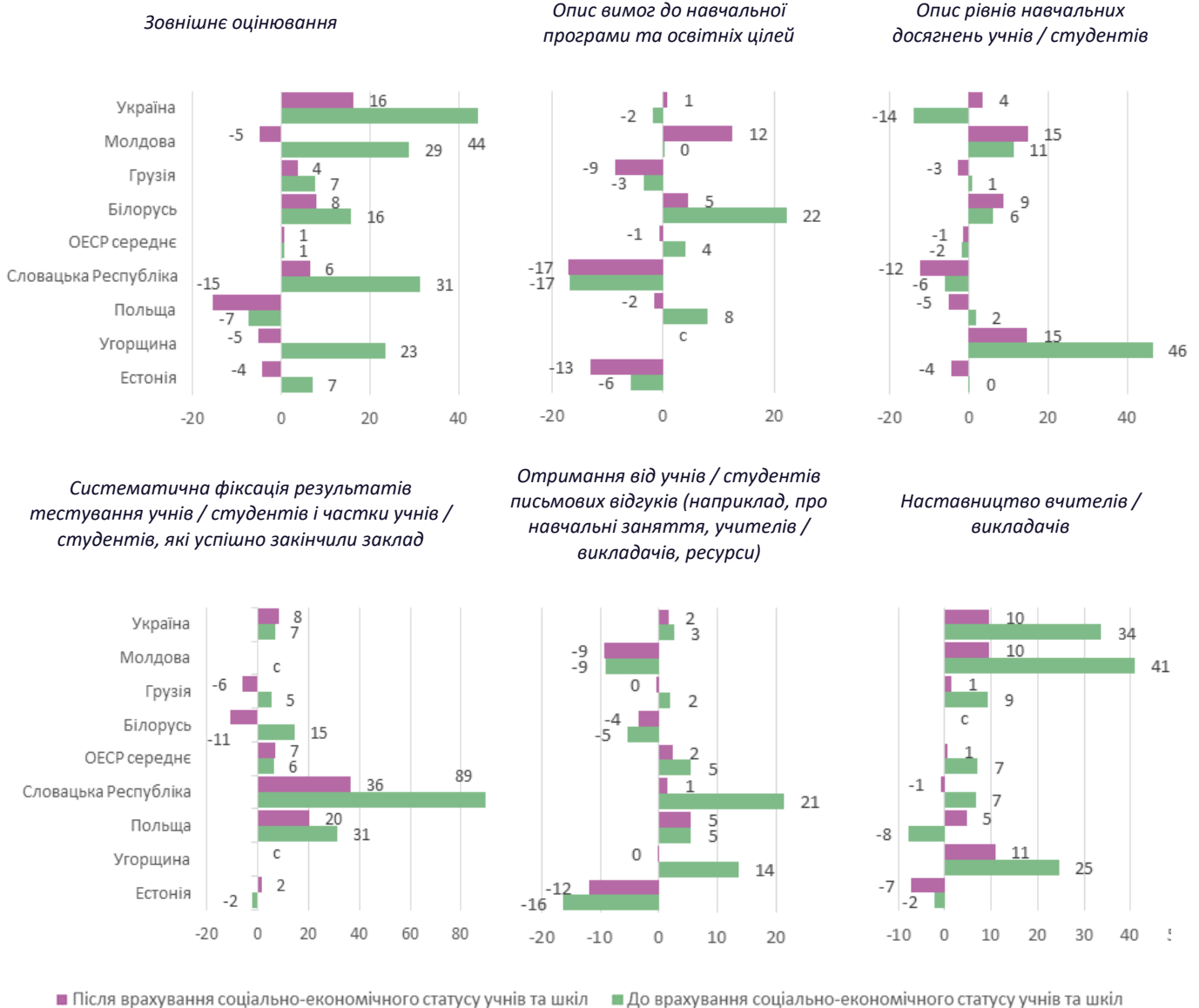

■ Після врахування соціально-економічного статусу учнів та шкіл ■ До врахування соціально-економічного статусу учнів та шкіл

У РЕФЕРЕНТНИХ КРАЇНАХ ЗАХОДИ ІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ Й ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ПО-РІЗНОМУ ПОВ'ЯЗАНІ З РЕЗУЛЬТАТАМИ ІЗ ЧИТАННЯ

У середньому по країнах ОЕСР найбільше значуще підвищення балів із читання помітне в закладах, де систематично фіксують результати тестування учнів і частка учнів, які успішно закінчили заклад (на 7 балів), та збирають від учнів письмові відгуки (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси) (на 2 бали)¹⁰. Серед референтних країн ці заходи по-різному пов'язані з результатами із читання. Після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл фіксація результатів пов'язана зі значущим підвищенням балів лише у Польщі (на 20), а отримання відгуків від учнів – зі зниженням результатів в Естонії (на 12 балів).

Зміна результатів учнів із читання в закладах, керівники яких указали, що в їхньому закладі проводять (обов'язково або за ініціативою закладу) зазначені нижче заходи із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг:

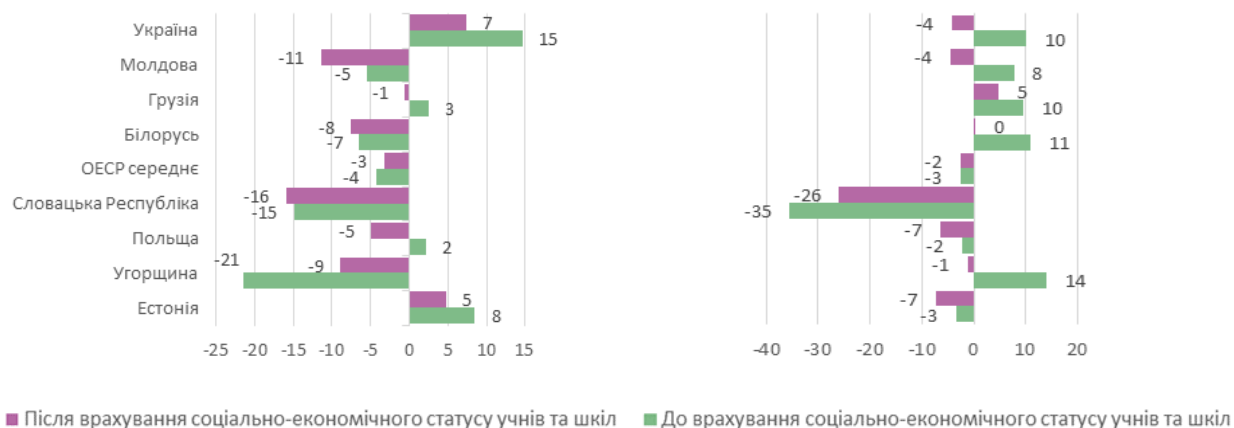
¹⁰ Дані взято зі звіту: OECD (2020), PISA 2018 Results (Volume V): Effective Policies, Successful Schools, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/ca768d40-en> для закладів з модальним класом для 15-річних підлітків (для України це всі заклади).

Регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу в більшості референтних країн, крім України та Естонії, пов'язані зі зниженням результатів PISA, яке є значущим у Словацькій Республіці, Білорусі та Молдові. Опис вимог до навчальної програми та освітніх цілей та впровадження стандартизованої політики щодо викладання навчальних предметів пов'язане із суттєвим зниженням результатів лише в Словацькій Республіці. Усі інші залежності не є суттєвими після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл¹¹.

Зміна результатів учнів із читання в закладах, керівники яких указали, що в їхньому закладі проводять (обов'язково або за ініціативою закладу) зазначені нижче заходи із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг:

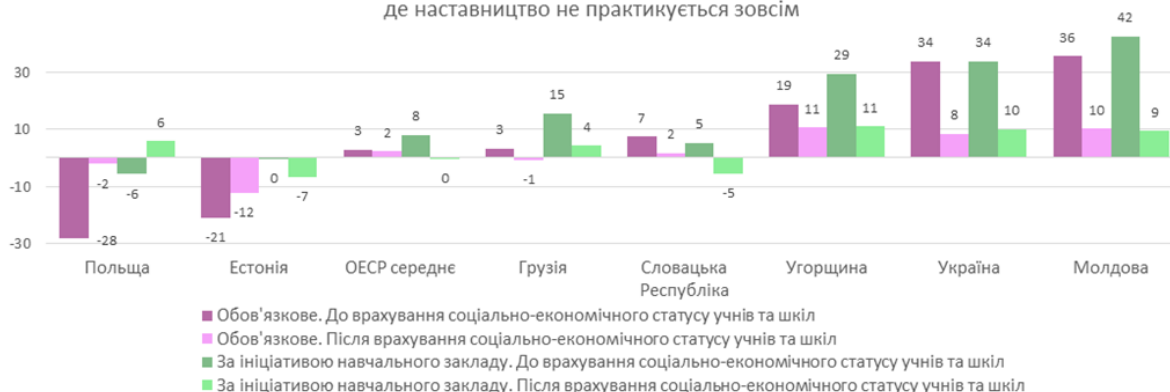
Регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців

Упровадження стандартизованої політики щодо викладання навчальних предметів

У середньому по країнах ОЕСР у закладах, де практикують наставництво вчителів, учні мають на 7 балів вищі результати із читання, але після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл таке підвищення становить усього 1 бал і є не суттєвим. Це очікувано, оскільки наставництво в більшості країн переважало в закладах із високим соціально-економічним статусом. У більшості референтних країн наставництво, яке ініціює сам заклад, має трохи більший позитивний вплив на учнівські результати, ніж коли воно є обов'язковим, але після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл усі залежності не суттєві.

Зміна результатів учнів з читання у закладах, керівники яких вказали, що наставництво вчителів для учнів є обов'язковим або відбувається за ініціативою закладу, порівняно з тими, де наставництво не практикується зовсім

¹¹ Результати аналізу для заходів внутрішнього оцінювання та систематичної фіксації даних, зокрема про відвідування навчальних занять учителем та учнем, а також про професійний розвиток, тут не наводимо, оскільки більше ніж для двох референтних країн даних було не достатньо або вони були відсутні з технічних причин (на рисунках позначено літерою «с»).

РЕЗЮМЕ

У середньому по країнах ОЕСР 95 % підлітків навчаються в закладах, де метою оцінювання учнів є інформування батьків про успіхи їхньої дитини. У більшості референтних країн, як і в Україні, переважає формувальна мета оцінювання: скеровувати учнів у навчання (у середньому по країнах ОЕСР 91 % учнів навчається в таких закладах), пристосовувати освітній процес до потреб учнів (87 %) та визначати аспекти освітнього процесу, які могли б бути вдосконалені (78 %). Найменше керівники закладів вказували на мету оцінювання, яка пов'язана з важливими наслідками для учнів і вчителів: приймати рішення про переведення учня до наступного класу або про залишення на повторний рік навчання (72 %), ухвалювати рішення про видачу учням документів про результати навчання (69 %), розподіляти учнів на групи в навчальних цілях (50 %), порівнювати один заклад з іншими (46 %), робити висновки про ефективність роботи вчителів (44 %). Водночас в Україні, Білорусі, Грузії та Польщі близько 90 % учнів навчаються в закладах, де метою оцінювання учнів є висновки про ефективність роботи вчителів.

У всіх референтних країнах найчастіше дані про рівень навчальних досягнень учнів надають безпосередньо батькам: від 86 % учнів в Угорщині до майже 100 % учнів у Польщі навчаються в закладах, де керівники на це вказали. У Білорусі та Молдові так само часто керівники вказували, що дані про рівень навчальних досягнень учнів регулярно збирають керівні органи. А от у Грузії, Угорщині та Україні такий спосіб використання даних про досягнення учнів є менш поширеним: тут менше половини учнів навчається в закладах, керівники яких на це вказали. Дані про рівень навчальних досягнень учнів оприлюднюють (наприклад, у засобах масової інформації) найчастіше в Словацькій Республіці (52 %), а в Грузії, Білорусі та Україні такий спосіб використання даних про навчальні досягнення учнів згадувався керівниками досить рідко.

Переважає більшість учнів у всіх референтних країнах навчається в закладах, де всі заходи із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг є або обов'язковими (їх проводять відповідно до нормативних документів місцевого або національного рівня), або їх ініціює сам заклад. У більшості референтних країн отримання від учнів письмових відгуків (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси) та наставництво вчителів відбувається переважно за ініціативою самого закладу. Лише в Словацькій Республіці наставництво частіше є обов'язковим, а в Грузії – частіше не практикується зовсім. У більшості країн наставництво більш поширене в закладах з високим соціально-економічним статусом.

Серед референтних країн не простежується узгодженої залежності цілей, з якими заклади оцінюють своїх учнів, з результатами PISA із читання. У більшості країн залежність (позитивна чи негативна) стає не суттєвою після врахування соціально-економічного статусу учнів і шкіл. У більшості країн у закладах, де оприлюднюють дані про навчальні досягнення своїх вихованців, учні отримали вищі результати із читання, ніж учні в закладах, які не розміщують даних публічно. У середньому по країнах ОЕСР найбільше значуще підвищення балів із читання помітне в закладах, де систематично фіксують результати тестування учнів і частку учнів, які успішно закінчили заклад (на 7 балів), та збирають від учнів письмові відгуки (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси) (на 2 бали).

Автори:

Тетяна Лісова, методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Марія Мазорчук, методистка відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Василь Терещенко, заступник директора Українського центру оцінювання якості освіти

Ганна Бичко, заступниця начальника відділу досліджень та аналітики Українського центру оцінювання якості освіти

Тетяна Вакуленко, директорка Українського центру оцінювання якості освіти

За більш детальною інформацією звертайтеся до команди PISA Українського центру оцінювання якості освіти: pisa.ukraine@testportal.gov.ua

Із даними дослідження можна попрацювати тут: <https://www.oecd.org/pisa/data/>

Відвідайте сайти:

pisa.testportal.gov.ua

oecd.org/pisa

Читайте також:

Наскільки учні обізнані з різними прийомами роботи з текстами?

1

В Україні у закладах освіти, де вчаться 15-річні, переважає оцінювання з формувальною метою. Переважна більшість учнів навчаються в закладах, де метою оцінювання керівники вказали скеровування учнів у навчанні (94 %), пристосування освітнього процесу до потреб учнів (83 %) і визначення аспектів освітнього процесу чи навчальної програми, які могли б бути вдосконалені (82 %).

2

Також 90 % учнів навчаються в закладах, де метою оцінювання керівники вказали інформування батьків про успіхи їхньої дитини; а 89 % – формулювання висновків про ефективність роботи вчителів.

3

Найменше учнів навчається в закладах, де оцінювання учнів використовують з метою їх розподілу на групи в навчальних цілях (29 %), порівняння одного закладу з іншими (50 %) та прийняття рішення про переведення учня до наступного класу (62 %).

4

В Україні 97 % учнів навчаються в закладах, де дані про навчальні досягнення учнів надають безпосередньо батькам, 51 % – у закладах, де ці дані регулярно збирають керівні органи, і всього 13 % – де ці дані оприлюднюють (наприклад, у засобах масової інформації).

5

В Україні більше 90 % учнів охоплені більшістю заходів із забезпечення й підвищення якості освітніх послуг, які або є обов'язковими, або проводяться за ініціативою закладу. Останні найчастіше мають вигляд наставництва вчителів: 72 % учнів навчається в закладах, керівники яких про це вказали. Наставництво більше поширене в закладах з високим соціально-економічним статусом.

6

Кожен п'ятий український 15-річний підліток навчається в закладі, де не проводять регулярні консультації з питань удосконалення роботи закладу з одним або кількома зовнішніми фахівцями щонайменше раз на шість місяців та не впроваджують стандартизовані політика щодо викладання навчальних предметів; а 39 % учнів – у закладах, де не практикують отримання від учнів зворотного зв'язку (наприклад, про навчальні заняття, учителів, ресурси).

7

В Україні помітно вищі результати мають учні в закладах, де дані про навчальні досягнення надаються безпосередньо батькам учнів (на 40 балів) та де оцінювання учнів використовують з метою їх розподілу на групи в навчальних цілях (на 9 балів). Суттєво нижчі на 9 балів результати мають учні, де метою оцінювання вказувалося порівняння закладу з іншими.